

回向

Handwritten signature

回

Maart 1996

Nr 68

向

Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w.

Pretoriastraat 68
B-2600 Antwerpen-Berchem

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

ISSN : 1370-0243

Afgiftekantoor : 2600 Berchem 1

I n h o u d

Editoriaal : Verlegen, en wat verveeld...	1
Shinran Shonin : Jodo-Wasan 14 - 18	5
Lut Van Schoors : Vertrouwen	11
Yuho B. Van Parijs : Bonno	16
R. Van den Langenbergh : De gans in de fles ?	19
Vragen staat vrij	21
Jikoji-Nieuws	23

Redactie : Y.Br.Van Parijs
Opmaak : Sh.A.Peel

Noch de redactie noch het Centrum voor Shin-Boeddhisme zijn gebonden door de bijdragen van derden, die overigens niet noodzakelijk de zienswijze van de redactie weergeven. Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdrage.

Het Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w. en de Shin-Tempel JIKOJI erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jôdo-Shinshû Hongwanji-ha (Kyoto) in de personen van Hoofdabt Go-Monshu Koshin Ohtani en van Ere-Hoofdabt Zenmon Kosho Ohtani, maar zijn voorts organisatorisch en financieel autonoom. Hun werking is dus afhankelijk van uw medewerking, uw waardering en uw steun.

Onze bankrekening (voor België) is 408-2066511-88, op naam van Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w., 2600 Berchem-Antwerpen. Voor Nederland en buitenland, bij voorkeur op postgiro 000-0173766-39, op naam van A.Peel, B-2600 Berchem-Antwerpen, België.

EDITORIAAL

Verlegen, en wat verveeld...

In onze brievenbussen 'krijgen' we - a.h.w. ononderbroken - vlotte literatuur over het *gelukkig worden* : door gewichtsverlies via Xyz-pillen, door versterking van onze seksualiteit via ginseng-dragees, door zaligmakende lektuur van de Jehova-bijbel, door Chinese astrologie, of gewoon door blindelings te geloven wat er in het Belgisch Staatsblad staat.

Maar o jammer - en hoe diep schaam ik me - moeten we tevens vaststellen dat ook 'boeddhisten' dit publicitaire spel meespelen : *Buddhism made easy*, oeuvre van een of andere Amerikaanse neo-roshi, een of andere pseudo-lama, een of andere in- en uit- en in-getreden euro-monnik, allemaal in die quantitative drang naar verkoops- of volgelingensucces. Plus (onvermijdelijk) de behoefte om te proclameren dat mijn boeddhisme het boeddhisme is. En dat de behandeling van mijn boeddhisme waarlijk even eenvoudig is als het gebruik van een soepmixer of de bediening van een tv-afstandbediening¹.

Inderdaad : met wat goede wil kan men het christendom herleiden tot de 'eenvoudige' formulering van het Symbolon van Nicea, wat niet belet dat de HH.Theologen sinds 385 tot en met 1996 C.E. erover blijven peroreren; door velen wordt de Koran gezien als een simpele zij het hard-tonige schriftuur, maar de *faylasufs* hebben er minstens 7 eeuwen over gedaan om tot een plusminus aanvaardbare definitie van het Godsbegrip te komen... En zo kan men verdere voorbeelden aanhalen.

Maar onze 'boeddhisten' maken het zich gemakkelijk. Zij kunnen de hele Dharma in 27 lijnen uitleggen; immers, hoe eenvoudiger iets

---

¹ ... al moet ik toegeven dat noch een soepmixer noch een afstandbediening zó doodeenvoudig zijn...

wordt voorgespeeld, hoe méér onmiddellijk succes men kan opstrijken. Denk maar aan politieke slogans...

Ik schrijf deze wat wrange opmerkingen naar aanleiding van een catalogus ontvangen van een 'boeddhistische' uitgeverij in de V.S. Men vraagt mij te geloven dat in vlot-leesbare boeken van nog geen 80 pagina's alles wordt duidelijk gemaakt, wat het 'boeddhisme' denkt, van consumptie-economie, luchtvervuiling, vrouwenrechten, interplanetaire reizen, abortus, klimaatrisico's tot en met bijna-dood-ervaringen...

En ik die dacht dat het boeddhisme gaat over het Lijden, de Oorsprong van het Lijden, de Opheffing van het Lijden en het Achtvoudige Pad dat voert naar de Opheffing van het Lijden (excuseer de vele hoofdletters).

Een pak van dergelijke literatuur wordt ook in het Nederlands vertaald en aan de (gemakkelijke) man gebracht. Dat verplicht me wat verlegen maar kritisch rond te kijken.

Wat willen we toch die Amerikanen, Britten, Hollanders enz. lastig vallen - als me zien dat ook de 'boeddhisten' in Vlaanderen met diezelfde bekommernissen bezig zijn ?

Hoe ? Zeg ik echt "Vlaanderen" ? De ontsteking tot deze wat lastige rubriek is gekomen van een (ook psychisch zeer volwassen) man, een Waals boeddhisme-student, die me vertelde dat hij meestal met 'boeddhistische' lezingen en met (ook recent verschenen) boeken heel wat last had, doordat ze "*peu clairs, plutôt confus et quand même simplistes*" waren door te beweren in 50/60 bladzijden de essentie van het boeddhisme te reveleren.

Na dit gesprek, zittend in de nachtelijke trein die me - zoals elke week trouwens - van Charleroi weer naar Berchem reed, moest ik denken aan het fantastische, zij het ook waarschijnlijk legendarische verhaal over de historische Boeddha Gautama, hoe deze na zijn Volkomen Verlichting zich zou afgevraagd hebben of het wel doenbaar

was zo'n moeilijke lering als de Buddha-Dharma (met de Drie Kenmerken, de Vier Edele Waarheden, de Vijf Groeperingen, de Zes Paramita's, de Zeven Bodhyanga's en tel zo maar verder...) in zijn totale zinvolheid te gaan verkondigen aan al die door driften en verdwazingen verblinde wezens. En de grote god Brahm, die vertoefde in zijn hoogste hemel van de Kâma-dhâtu, las met zijn hemels oog de vraag van Gautama en haastte zich ijlings naar de Bodhi-boom om de nieuwbakken Boeddha te smeken: "Uit mededogen toch de Leer te verkondigen, ook al was het maar voor die wezens die weinig stof op de oogleden hebben." En het is vanuit dit Boeddha-Mededogen dat de Verlichte besloot toch het Rad van de Leer in beweging te zetten, ondanks de inherente psychologische (*an-âtman*!) en de zoveel andere moeilijkheden eigen aan de Dharma en diens beleving. En Gautama Shakyamuni stond vanuit zijn meditatiehouding op en trok de wereld tegemoet.

Mijn bedenking hierbij is - vrees ik - ook tamelijk simplistisch: wanneer de historische Boeddha zelf die Leer zo complex, "moeilijk te begrijpen, moeilijk te beleven" vond, hoe moet dan een Nagarjuna (die ons onophoudelijk waarschuwt tegen enkelvoudige conclusies!), een Shinran Shonin (wij kennen maar al te goed zijn talrijke vraagtekens), of zelfs een Dalai Lama of zelfs een best-seller-roshi, daar dan tegenover staan?

Zoals jullie het nu wel weten, ben ik zowat vijftig jaar bezig met het proces van vallen en opstaan dat "studie van de Leer" heet. En ik geef inderdaad toe dat de werken en werkjes die ik over het boeddhisme heb gepubliceerd beslist *niet gemakkelijk* zijn en van de lezer aandacht (*smṛiti*) en inspanning (*vyâyâma*) eisen.

Noch de Pali-kanon, noch de Prajñaparamita-sutra's, noch Visuddhi-Magga, noch Kyogyoshinsho noch de werken van Tsong-khapa zijn gemakkelijke lectuur. En toch zijn dit voor de boeddhist noodzakelijke meesterwerken. En als men het soms heeft over zogenaamde 'gemakkelijke' werken, als Dhammapadam of Tannisho of Hevajra-tantra, dan moet men toch ook tot de conclusie komen dat ook daàrby

heel wat te denken en te discussiëren valt en dat ook die 'gemakkelijken' niet gemakkelijk zijn...

Troost : voor die mensen die toch altijd alles *gemakkelijk* willen, ben ik zo vrij te verwijzen naar de reclameliteratuur die ze wekelijks gratis in hun bus krijgen of naar de weekend-bladen met de vreeselijke drama's van prinsessen, popsterren en tv-meisjes en dito -jongens...

Dat belet me niet te blijven volhouden dat de Leer van de Boeddha een ernstige, jarenlange inspanning vereist... zoals voor elk ding dat je moet verdienen.

Tenzij...

Tenzij Amida Buddha je onverhoeds op-pakt en mee-sleurt. Maar dan moet je wel van het 'gemakkelijke' afstappen naar het 'moeilijke' - om achteraf te ontdekken dat het 'moeilijke' toch gemakkelijk is, en het 'gemakkelijke' o zo moeilijk.

'Gemakkelijk' en 'moeilijk' samengebracht, dat is NAMU AMIDA BUTSU.

Shitoku

JODO WASAN

(Hymnen van het Reine Land)

(14) (R1)

Mensen die Oprecht en Waar Vertrouwen verwezenlijken,
wanneer zij Amida's Naam¹ uiten,
daarbij voortdurend Boeddha's Weldadigheid indachtig²,
wensen zij deze te beantwoorden.

(1) *Mida no Myōgō* : "Amida's Naam". De Naam (Myōgō - Nembutsu) als manifestering van Amida. Volgens Shinran is de Naam "Namu Amida Butsu" en niet, zoals conventioneel, enkel "Amida Butsu". "Namu" is hier een noodzakelijke en essentiële component van de Naam. Namu (Skt. *namas*) betekende oorspronkelijk "toevlucht nemen in". Voor Shinran echter is het niets anders dan Amida's roep die de wezens aanspoort vertrouwen te hebben in Amida's Voortijdelijke Gelofte om zo de Geboorte in het Reine Land te verwezenlijken. In KGSS ii,34 lezen we : "De term "namu" komt overeen met "ki-myō". Het teken voor "ki" betekent komen, bereiken, maar verder wordt het ook gebruikt in samenstellingen met de betekenis "vreugdig vertrouwen" (ki-etsu) en "toevlucht zoeken" (ki-sai), waarbij hetzelfde teken staat voor "etsu" en "sai". Het teken voor "myō" betekent handelen, uitnodigen, doen uitvoeren, lering, pad, vertrouwen, goede schikkingen treffen, oproepen. Daarom is "ki-myō" de aansporing van de Voortijdelijke Gelofte, die ons roept en aanzet tot vertrouwen."

Over het uiten van de Naam lezen we : "Aldus vernietigt het uiten van de Naam de ganse onwetendheid van de wezens en vervult het geheel van het streven [naar Geboorte] van de wezens. De Naam uiten is de hoogste, uitstekende en uitnemende Ware Handeling. De Ware Handeling is de Nembutsu. De Nembutsu is Namu Amida Butsu." (KGSS ii,12)

(2) *Okunen* : "Zich herinneren, denken aan". Eénmaal Shinjin verwezenlijkt is men ononderbroken de Boeddha indachtig (of is het andersom ?).

(15) (R25)

De wezens in de diverse bestaansvormen¹
doorheen de 10 richtingen,
[die] Amida's Naam² van Opperste Deugd³ horen⁴,
[en zo] Waar en Werkelijk Shinjin⁵ verwezenlijken,
verheugen zich bijzonder om wat zij hebben gehoord⁶.

(1) *Shou* : "diverse bestaansvormen" verwijst hier naar de wedergeboorte in de 25 mogelijke samsarische vormen van bestaan in de 3 "werelden" of "sferen", nl. : *kāma-dhātu* ("wereld" van begeerte) waaronder men o.a. hellewezens, demonen, hongergeesten, dieren, mensen, en een deel van de goddelijke toestanden rekent; *rūpa-dhātu* ("wereld" van vorm); *ārūpya-dhātu* ("wereld" van vormloosheid).

(2) *Mina* : lett. 'Keizerlijke Naam', wordt hier gebruikt als honorificum voor de Myōgō (de Naam).

(3) *Shitoku* : "Opperste of Volkomenheid van Deugd". Deugd (*toku*; Ch. *tēh*) dient hier als "Werkzaamheid" van Amida's Wijsheid/Mededogen gelezen te worden. Zie verder o.a. Tannisho xi.

(4) *Shinjitsu Shinjin* : "Shinjin van de Ware Werkelijkheid"; "het Ware en Werkelijke Gemoed van Vertrouwen"; het "Gemoed van Vertrouwen in de Ware Werkelijkheid".

(5) "Horen" : In KGSS iii, 65 lezen we : "De term 'horen' in de sutra-passage betekent dat de levende wezens oorsprong, oorzaak en vervulling van Boeddha's Gelofte gehoord hebben en niet meer twifelen. Dat is 'horen'".

(6) *Shomon* : lett. "Dat wat wordt gehoord" : verwijst hier naar Amida's Naam en het belang of de betekenis daarvan, nl. Bevrijding of Geboorte door toedoen van de Ander-Kracht. Het "horen" van de Naam betekent meteen ook de betekenis ervan "begrijpen" en het zich toevertrouwen aan de bevrijdende [Geloofte-]kracht waarvan de Naam de belichaming is.

(16) (R26)

Door toedoen van de Geloofte "zouden [zij] niet aldaar geboren worden";¹

is de tijd voor het ontwaken van Vreugdig Vertrouwen² aangebroken, voor degene in wie het Ene Gedachte-moment³ van Vreugde oprijst, is de Geboorte met zekerheid gevestigd.

(1) "zouden [zij] niet aldaar geboren worden" verwijst hier naar de 18de Geloofte in totaliteit. Deze luidt : "*Indien ik boeddha word en alle wezens in de 10 richtingen die met oprecht gemoed en vreugdig vertrouwen verlangen in mijn land geboren te worden, mijn Naam zelfs maar tienmaal uitsprekend, zouden niet aldaar geboren worden, moge ik dan niet de Volkomen Verlichting verwezenlijken. Met uitzondering evenwel van diegenen die de vijf zware vergrijpen begaan hebben en de Ware Leer beklad hebben.*"

In het Grote Sutra (Dai Kyō, ch.i,10) lezen we dat Dharmakara Bodhisattva het Boeddhaschap verwezenlijkt heeft en zodoende de voorwaarde die aan de Geloofte gekoppeld werd heeft vervuld.

(2) *Shingyō* : "Vreugdig Vertrouwen" wordt in de 18de Geloofte vermeld als één van de Drie Gemoedstoestanden of aspecten van [Waar] Vertrouwen (de andere twee zijn Oprecht Gemoed *Shishin* en Verlangen naar Geboorte *Yokushō*). Volgens Shinran zijn de Drie Gemoedstoestanden uiteindelijk niets anders dan Amida's Ene-Gemoed. In KGSS iii,20 lezen we : "Shingyō is het gemoed van waarheid en oprechtheid, het gemoed van uiterst vertrouwen, vervulling en eerbied, het gemoed van duidelijk onderscheiden en standvastigheid, het gemoed van verlangen, wens en

waardering, en ook het gemoed van vreugde en blijdschap, zodat het niet door twijfel besmet is." Shinran ziet de essentie van de andere twee gemoedstoestanden vervat in de term "Shingyō" en gebruikt deze dan ook als synoniem voor Shinjin; we lezen : *"Wanneer men aldus de betekenissen onderzoekt van de ideogrammen die de woorden van de Drie Gemoederen vormen, dan ziet men dat ze het gemoed van waarheid en werkelijkheid zonder enige bevlekking van onwaarheid betekenen, ze zijn het gemoed van oprechtheid zonder bevlekking of bedrog. Zodanig weten we dat ze het gemoed zonder twijfel zijn; vandaar de naam "Shingyō". "Shingyō" is het Ene-Gemoed. Het Ene-Gemoed is Shinjin."* (KGSS iii,20).

(3) *Ichinen kyōki* : "Ene-Gedachte-Moment van Vreugde" verwijst in deze context naar het moment van de verwezenlijking van Shinjin. Shinran gebruikt de term "ichinen" echter in meerdere betekenissen:

a) Ichinen als moment : *"Het Ene-Gedachte-moment drukt de uiterste korthed uit van verwezenlijking van het Vreugdig Vertrouwen en [tevens] de grootte en de onvoorstelbaarheid van het blij gemoed."* (KGSS iii,60)

b) als eensgerichtheid van gemoed : *"Eén-Gedachte-moment betekent dat shinjin zonder dualiteit is. Dat wordt het Ene-Gemoed genoemd."* (KGSS iii,65)

c) Als Ene-Uiting van de Nembutsu na de verwezenlijking van Shinjin.

Over het Ene-Gedachte-Moment lezen we in Shoshinge 7 : *"Wordt de Ene-Gedachte van vreugde-en-waardering in het gemoed gewekt, ofschoon middenin deze wereld van blinde passies, toch kunnen we het nirvana verwezenlijken."*

(17) (R30)

Wanneer iemand Amida Boeddha's Naam hoort,
en hem vreugdevol¹ eert en prijst²,
die iemand verwezenlijkt, begiftigd met de Schat van Verdienste³,
de Onovertroffen Grote Weldadigheid⁴ in één gedachte-moment.

(1) *Kangi* : "zich verheugen". "Kan" is het ervaren van lichamelijke vreugde; "gi" is de ervaring van geestelijke vreugde.

(2) *Sangō* : let. "prijzen en opkijken naar [een Boeddha]"

(3) *Kudoku no hō* : lett. "Schat van Verdienste of Deugd" ; in het Grote Sutra lezen we hoe Dharmakara Bodhisattva gedurende ontelbare kalpa's de bodhisattva-praktijken beoefende en zo een oneindig aantal verdiensten verwierf. Na de verwezenlijking van het Boeddhachap, m.a.w. na de vervulling van de Voortijdelijke Geloofte, draagt hij deze verdiensten a.h.w. samengebondeld in de Naam over op alle wezens, om hen zo door toedoen van zijn Geloofte-Kracht naar de Uiteindelijke Verlichting te voeren.

(4) *Ichinen dairi mujō* : "Onovertroffen Grote Weldadigheid in Eén-Gedachte-moment". "Ichinen" verwijst hier naar de eerste uiting van de Naam na de verwezenlijking van Shinjin. De "Onovertroffen Grote Weldadigheid" kan zowel verwijzen naar de verwezenlijking van Shinjin als naar de Geboorte in het Reine Land of m.a.w. de Uiteindelijke Verlichting.

(18) (R31)

Ook al is de Grote Chiliocosmos¹ brandende,
hij die de vlammen durft te trotseren,
om Boeddha's Heilige Naam te horen,
verwezenlijkt voor immer het Stadium van Niet-Terugvallen².

(1) *Daisen sekai* : lett. "Grote Duizend Werelden". De (Indische) boeddhistische cosmologie stelt dat dit wereldsysteem bestaat uit een centraal gelegen berg Sumeru, omringd door vier continenten, en dat het bewoond is door mensen, hemelse wezens en anderen. 1.000 van deze wereldsystemen vormen een Kleine Chiliocosmos. 1.000 Kleine Chiliocosmossen vormen een Medium Chiliocosmos; 1.000 van deze Medium Chiliocosmossen vormen dan een Grote Chiliocosmos. Vanwege deze drievoudige

vermenigvuldiging met 1.000 wordt de Grote Chiliocosmos ook wel de Trichiliocosmos genoemd. Er bestaan overigens nog andere interpreteringen. Het gaat hier evenwel om een metafoor voor de oneindigheid van het Universum.

(2) *Futai* : lett. "Niet-Terugvallen" (Skt. *avaivartika* of *avinivartanīya*) verwijst naar het Stadium van Niet-Terugvallen, d.i. het stadium waarin de Geboorte in het Reine Land gevestigd is, nl., het stadium na de verwezenlijking van Shinjin. Synoniemen voor deze term zijn o.a. "Stadium van de Waarlijk Gevestigden", "Stadium van Vreugde", "omvat zijn om nooit meer losgelaten te worden" (zie Tannisho i). Dit werd oorspronkelijk gezien als het stadium in hetwelke de bodhisattva op weg naar de uiteindelijke verlichting het inzicht in de niet-tweeheid realiseerde.

wordt vervolgd...

VERTROUWEN . . .

Lut van Schoors

Eén van de dingen die de sociale en emotionele omgang van mensen met elkaar bijzonder aangenaam maakt, dat is het onderling vertrouwen. Jammer genoeg wordt daarmee nogal wat gesjoemeld. Elke dag weer worden kinderen misbruikt door de volwassenen aan wie ze werden "toevertrouwd", altijd weer worden vertrouwvolle echtgenoten door hun wederhelft bedrogen, worden vrienden ontgoocheld, worden goedge-
lovige kopers opgelicht.

En subtieler, maar daarom niet minder erg : hoe dikwijls gebruiken we het vertrouwen dat men in ons stelt niet als verdekt chantagemiddel om iets te bekomen ? En wie van ons heeft nog nooit een gevoel van macht ontleend - in welke gradatie dan ook - aan het vertrouwen dat iemand in ons stelt ?

Laten we onszelf maar niets wijsmaken : we zijn wel graag principieel en bikkelhard in het beoordelen van andermans ontrouw, maar zelf zijn we ook niet zuiver op de graat. Onvolmaaktheid en onvolkomenheid zijn nu éénmaal eigen aan de (ook onze !) "*condition humaine*".

Toch blijven we altijd vertrouwen zoeken en geven. Al is dat bij het ouder worden met wat meer scepsis, we kunnen niet anders. Het is voor ons allen een sterke behoefte de vreugde met een ander mens te delen, in iemand een toeverlaat te vinden voor pijn en verdriet. Vertrouwen kunnen geven dat niet beschaamd wordt, en zelf ook vertrouwd worden, schept een sterke band tussen mensen en geeft een veilig, geborgen gevoel.

Ook op het religieuze vlak hebben we diezelfde behoefte aan vertrouwen en zoeken we naar veiligheid en geborgenheid. Ieder van ons wordt in zijn leven voor omstandigheden geplaatst, waarin de hulp van een ander mens nauwelijks voldoet. Dan geeft het rust en be-

zweert het de levensangst wanneer je kunt geloven dat er "Iemand" is die je de hand boven het hoofd houdt; je vertrouwt erop dat "Die" het beste met je voorheeft, zoals jij dat zelf ook doet.

Vooraf de confrontatie met de dood is voor heel veel mensen de aanzet om ernstig te gaan nadenken over de zin van het leven en onvermijdelijk worden daarbij de waarde en de draagkracht van de veelal aangeleerde religie (voor ons in het Westen het Christendom, of enger nog, het Katholicisme) aan de realiteit getoetst.

Maar ook hier gaat het over vertrouwen - het religieus vertrouwen is wellicht nog een sterkere psychologische behoefte dan het louter menselijk vertrouwen -, en ook hier durven we nogal wat sjoemelen.

Uit de werken van Elisabeth Kübler-Ross weten we, dat mensen die beseffen dat ze gaan sterven, proberen te marchanderen met God : "Als U me laat leven, zal ik dit of dat doen...". Met alle respect voor de innerlijke strijd van een stervende, toch is dit ook maar een zeer menselijke uiting van vertrouwen.

En hoe voelt zo'n mens zich wanneer hij beseft dat dit niet helpt? Elisabeth Kübler-Ross vertelt ons verder, dat er na de fase van het marchanderen, er één volgt van aanvaarding. Maar hoevelen krijgen de kans het psychisch stervensproces te voltooien ? Hoevelen sterven er niet met het gevoel in hun vertrouwen te zijn bedrogen ? en hoeveel achtergebleven familieleden keren de hun aangeleerde religie in verdriet en verbittering niet de rug toe ?

Wordt hier niet een te groot vertrouwen verwacht, gebaseerd op een onrealistische visie op de mens, en gevoed door een religie die de lijdenservaringen in een transcendent kader plaatst en met dogma's en mysteries het onverklaarbare poogt te verklaren ? En welke gewone mens behoudt in de zeer concrete noden van zijn doodsbed een dusdanig vertrouwen dat het daarbij niet gaat wankelen ?

Hoe komt het toch dat we enerzijds zo'n behoefte hebben aan vertrouwen en er anderzijds maar niet in slagen daar puur en onzelfzuchtig mee om te gaan ? Vanwaar die haast niet te beheersen drang er voort-

durend voordeel uit te willen halen, zowel op menselijk als op religieus vlak ?

Als antwoord op deze vragen, leert het Boeddhisme ons dat wij, mensen, in alles wat we doen gedreven worden door begeerte en blinde passie.

Ons ego is weliswaar slechts een illusoire geestesconstructie, maar het drijft ons in al onze handelingen. Vertrouwen is niet echt een intellectuele- noch een wilsdaad, maar situeert zich vooral op het emotionele vlak.

En op dat gebied is ons ego uiterst actief.

Zonder ophouden blijven we bezig met het zoeken naar allerlei mogelijke wijzen om onze behoeften te bevredigen. Als het ook maar enigzins kan, dan zorgen wij ervoor dat we niets tekort komen. En daarvoor gebruiken we alle denkbare technieken : lief zijn, verstandig zijn, boos worden, sjoemelen, marchanderen, bedriegen,... Onze tijdsgeest en materialistische maatschappij kennen bovendien veel waarde toe aan assertiviteit en "gezond egoïsme".

We voelen ons dan ook het meest kwetsbaar wanneer we gevoelsmatig afhankelijk zijn van een ander mens. Om het risico op een geschonden vertrouwen te vermijden, blijven we meestal iets of wat reserve bewaren, houden we de ander min of meer op afstand, bouwen we een zekere mate van (zelfbeschermend) wantrouwen in. We willen niet gekwetst worden, we willen niet misbruikt worden, we willen zeker ons gezicht niet verliezen.

Van de tegenpartij wordt echter wél op alle gebied onvoorwaardelijkheid verwacht. En deze manier waarop wij menselijkerwijze met het vertrouwen omgaan, trekken wij onvermijdelijk ook naar het religieuze door.

Dit alles gebeurt natuurlijk niet altijd bewust, maar het blijft daardoor niet minder waar. We hoeven echt geen illusies te koesteren.

ren: vanuit onze menselijkheid zijn we niet tot onzelfzuchtigheid in staat.

Is dit pessimistisch ? Is dit denigrerend ? Niet in het minst !

Dit is het bevrijdende realisme en de glasheldere logica van het Boeddhisme. Maar er is meer...en dat vind ik nu het mooie aan de Leer : vlijmscherp wordt onze menselijke staat ontleed, maar evengoed wordt ons een oplossing geboden. En dit is in vergelijking met de meeste religies uniek : niet als tegenprestatie voor een deugdzzaam leven, niet als beloning voor het strikt opvolgen van wetten en geboden, niet als compensatie voor alle ellende op deze wereld... niets van dat alles !

Waar wij als kleine, onvolmaakte en onvolkomen mensen staan, daar staat ook Amida die in Oneindig Mededogen zijn armen spreidt en ons uitnodigt ons aan Hem toe te vertrouwen, "*just as we are*"...

Waar ons vertrouwen in de mensen geschokt mag zijn, waar wij ontsteld staan over ons eigen onvermogen echt vertrouwen te schenken, daar staat Amida met zijn Oorspronkelijke Gelofte en biedt ons een spirituele thuishaven, een geestelijk thuis, zijn Reine Land.

En het enige dat daarvoor nodig is, is het Ware Vertrouwen. Dat het als mens mogelijk is dit Vertrouwen te ervaren, bewijzen ons de voorbeelden van de *myokonin*. Maar het is moeilijk, erg moeilijk...

Wanneer we over het Ware Vertrouwen praten zoals Shinran ons dit heeft geleerd, dan is het van meetaf aan duidelijk dat we dit begrip opnieuw moeten her-aanvoelen.

Hier betekent Vertrouwen geen goedgegelovigheid, geen "zich vastklampen aan", geen onverschilligheid ten opzichte van de eigen verantwoordelijkheid "want Amida zorgt voor mij...".

Hier is Vertrouwen : niet sjoemelen, niet marchanderen, noch bidden of smeken, want daarbij blijven we zelf nog altijd het centrum van de handeling.

Vertrouwen is het wegvallen van dat alles. Vertrouwen is : het afbouwen van de reserves, van het wantrouwen, van de angst voor gezichtsverlies.

Hier vereist Vertrouwen een actieve, creatieve gemoedsinstelling : de bereidheid zichzelf als *bombu* te erkennen, als wezen dat beheerst wordt door blinde passie en driften. Vertrouwen is het loslaten van ik-berekeningen, van wensen en verlangens.

Hier is Vertrouwen : totale overgave, nederigheid en dankbaarheid. En dat is moeilijk, erg moeilijk.

Want nederigheid is in onze zelf-affirmerende wereld een vies woord en staat haaks op alle waarden die ons dagelijks voorgespiegeld worden. Jammer eigenlijk, want nederigheid heeft niets te maken met gevoelens van minderwaardigheid of kleinheid, maar wél met het juist inschatten van onze mogelijkheden én ons onvermogen om op eigen kracht het Reine Land te bereiken.

Wanneer we de nederigheid correct beoefenen, dan schept die de optimale omstandigheden waarin we de innerlijke ontvankelijkheid vinden om de Nembutsu - Amida's Roep - in onszelf te horen weerklinken, te verwelkomen, te aanvaarden en te volgen, en ons volledig en vol Vertrouwen, in eensgerichtheid van gemoed, aan Amida over te geven...

Eenmaal we dan de Naam komen te horen rijst in ons het gemoed van dankbaarheid op, dankbaarheid voor het feit dat we ondanks onze blinde driften en om het even wie, wat of hoe we ook zijn, toch in de mogelijkheid verkeren de Geboorte in het Reine Land te verwezenlijken, want dat is Amida's Gelofte...

Namu Amida Butsu

BONNO . . .

Yuho B. Van Parijs

Toen ik laatst in Düsseldorf was, had ik een ontmoeting met professor Akira Omine. Een filosofie-professor verbonden aan de Ryukoku-universiteit te Kyoto. Naar eigen zeggen was hij gespecialiseerd in Jodo-Shinshu-"theologie" en het gesprek ging dan ook over een probleem waarmee veel Shinboeddhisten geconfronteerd worden, nl. het probleem van *bonno* en *hakarai*, blinde driften en ego-berekeningen.

Men zegt weleens dat mensen die veel te vertellen hebben doorgaans weinig woorden nodig hebben. De professor was zo iemand. Op een gegeven moment vatte hij het hele probleem samen met de kernachtige woorden "bonno nicht schlecht, hakarai schlecht!". Die uitspraak - nu reeds enkele maanden geleden - was zo krachtig en *to the point* dat tot op heden er praktisch geen dag voorbij gaat zonder dat ik er aan terugdenk.

Men kan niet zeggen dat het probleem omtrent bonno en hakarai zich enkel beperkt tot de Jodo-Shinshu, neen, het handelt hier om een algemeen boeddhistisch probleem, nl. het probleem omtrent de werking van karma, de karmische werkzaamheid. Wat echter Jodo-Shinshu onderscheidt van andere boeddhistische scholen is de geboden oplossing.

Bonno, of blinde driften, zijn de mentale functies van begeerte en haat, van aantrekking en afkeer, die voortkomen uit blindheid of onwetendheid. Bonno maken dat we ons bestaan hier en nu ervaren als de lijdenswereld. In het Dhammapada lezen we :

*Evenals in een slecht afgedekt huis
de regen binnenlekt,
evenzo in een slecht afgedekt gemoed
lekken de driften binnen.*

Wanneer we ons gemoed bekijken merken we inderdaad dat bonno alomtegenwoordig zijn. We ervaren de wereld doorheen de bril van onze

begeertes en aversies. Wanneer het regent verlangen we naar zonneschijn, wanneer we onze zin niet krijgen worden we kwaad. Ons verlangen kent geen maat, onze haat wordt niet gestild. En het is daar dat het probleem zich situeert. We spreken van ons verlangen, van onze haat alsof het hier om iets substantieels ging, alsof verlangen en haat uit zichzelf zouden bestaan.

Bonno zijn een probleem, omdat we er een probleem van gemaakt hebben. Het Mahayana-boeddhisme stelt dat de dharma's of bestaansfactoren leegheid zijn, m.a.w. er is niets dat op zichzelf bestaat, ook begeerte en haat bestaan dus niet op zichzelf, maar zijn geconditioneerd vanuit ons ik-denken. Zolang we dit "ik" als absoluut middelpunt van deze wereld blijven beschouwen, houden we onze bonno en daarmee de lijdenservaring in stand, erger nog, creëren we vanuit onze ego-berekeningen (hakarai) voortdurend nieuwe bonno.

Saiichi zegt ons dat de scheidingslijn tussen het Reine Land en de lijdenswereld het oog is, m.a.w. de manier waarop we de dingen bekijken is van belang voor de manier waarop we ze ervaren. Vanuit het standpunt van ik bekeken, worden onze bonno belangrijk, we blazen ze op tot buitengewone proporties, maken van een mug een olifant. Vanuit de substantialiteit die we toekennen aan onze bonno maken we berekeningen, zoeken we naar manieren om aan onze begeerten te voldoen, naar manieren om af te rekenen met hetgeen we haten, zodoende raken we steeds dieper verstrikt in het web van onze bonno.

Wanneer we dit proces komen te aanschouwen, hetgeen we diep van binnen eigenlijk liever niet doen, worden we geconfronteerd met onze dwaasheid en het lijden dat er door veroorzaakt wordt. Dan groeit in ons het verlangen er iets aan te doen en gaan we op zoek naar een manier, naar middelen om onszelf te bevrijden uit deze kringloop van lijden. We gaan mediteren, slikken kalmeerpillen, sluiten ons aan bij bonno-zelfhulpgroepen. Al snel echter komen we erachter dat niets van dat alles daadwerkelijk helpt.

In Tannisho staat :

Voor ons, die zo vol blinde passies zijn, welke ook onze praktijk moge zijn, er kan geen bevrijding uit geboorten-dood zijn. Hoe jammerlijk !

Het probleem is dat we ons blijven concentreren op het uiterlijk uitroeien van onze bonno, niet echt beseffend hoe diep ze innerlijk geworteld zijn, hoe ontelbaar ze zijn. We zien in onze bonno de innerlijke vijand die onze Geboorte in het Reine Land verhindert. Hoe hard we ons ook verzetten, de stroom is onophoudelijk. Hoe we ook berekenen, er komt geen eind aan, of toch ?

"Op het ogenblik dat men vertrouwd is met de gedachte dat men, gered door de onverwoordbare werkzaamheid van Amida's Geloofte, de Geboorte in het Reine Land verwezenlijkt, dan rijst de op het uiten van de nembutsu gerichtte geest op. Op dat ogenblik laat Amida ons deelachtig worden in de weldaad "omvat-en-nooit-meer-losgelaten" te worden" [...] "De reden hiervoor is dat de Geloofte werd afgelegd om de levende wezens te verlossen uit hun onmetelijk diep karmisch onheil van razend woedende blinde passies"

(Tannisho i)

Waar we voordien de bonno als ons probleem zagen, een probleem dat we zelf dienden op te lossen, zien we nu dat Amida zich er mee bezig houdt. M.a.w. alle berekeningen die we ons voordien maakten omtrent onze bonno zijn nu overbodige ballast. Het enige wat nodig is, is Vertrouwen. Maar Vertrouwen is niet zo eenvoudig. Vertrouwen impliceert namelijk dat we onze bonno laten voor wat ze zijn, dat we ophouden te berekenen wat ons heil betreft, en dat is moeilijk. Wanneer professor Omine zegt dat bonno niet-slecht zijn, dan bedoelt hij, dat vanuit het Vertrouwen bonno geen hindernis meer vormen voor de verwezenlijking van de Geboorte. Wanneer hij zegt dat hakarai slecht zijn, dan doelt hij op het feit dat waar er berekeningen zijn, er twijfel is, en waar er twijfel is er geen Vertrouwen is. Zonder dit Vertrouwen wordt de Geboorte niet-verwezenlijkt.

Namu Amida Butsu

DE GANS IN DE FLES ?

René Van den Langenbergh

Telkens wanneer Shitoku mij vraagt om eens de dienst te doen, overvalt mij dit een beetje. Dan gaat er zo even een koude rilling over mijn rug. Niet dat ik schrik heb om op de *naijin* te gaan zitten, maar het is gewoon een kwestie van : "Wat moet ik nu weer gaan zeggen ?" Immers : wanneer je hier in Jikoji week na week komt, heb je dan niet alles al eens één of meerdere keren gehoord ?

Niet alleen Shitoku en Bruno, maar ook Katrien, Franck, Alain en nog andere mensen geven hier wekelijks een Dharma-talk, en na de dienst gaan we nog wat napraten in de bibliotheek.

Soms wordt er daar inderdaad nagepraat over de voorbije dienst, en soms wordt er helemaal niets over gezegd. Dat is niet omdat de dienst niet goed was, maar eerder een kwestie van de ontvangen informatie te laten doordringen.

Of ik nu in herhaling ga vallen of niet, daarover moet ik mij eigenlijk geen zorgen maken, en dit heeft een zeer eenvoudige verklaring. Als we het ganse leven van de historische Boeddha overlopen, heeft hij dan eigenlijk zelf niets anders gedaan dan het verkondigen van de Leer, heeft hij niet telkens opnieuw de Leer moeten uitleggen ? M.a.w. : is de Boeddha himself niet altijd in herhaling gevallen ?

Ik herhaal dus dat ik mij op dat vlak eigenlijk geen zorgen hoeft te maken. Over de Leer van de Boeddha valt zoveel te zeggen dat je eigenlijk je ganse leven nodig hebt om er ook maar 20% van te begrijpen.

Begrippen als de Vier Edele Waarheden, het Edele Achtvoudige Pad, de Drie Juwelen, begrippen als zelf en niet-zelf enzovoort donderen wekelijks, en soms dagelijks over je heen. Telkens wanneer ik van mezelf zeg : nu heb ik een bepaald begrip door, ik heb het begrepen,

dan begin ik te zweven, om daarna weer met mijn gezicht tegen de grond gesmakt te worden, wanneer dan blijkt dat ik het toch niet zo erg begrepen heb.

Ikzelf dacht dat ik de Leer best had, vorig jaar. Och, nu zou het toch allemaal veel gemakkelijker gaan. Wie kon mij nog tegenhouden om zelf de Verlichting te verwezenlijken ? En dan opeens, door een toevallig voorval, besefte ik dat ik de Leer toch niet begreep.

Op dit ogenblik ben ik in een periode dat het weer wat moeilijker gaat. Eigenlijk is dat normaal, dat je na een periode van euforie terug in een diep gat valt. Immers : wanneer ik van het standpunt uitga dat ik de Leer begrepen heb, op datzelfde ogenblik ben ik reeds verkeerd bezig.

Jullie zullen het woordje *ik* al wel verschillende keren gehoord hebben. Daar gaat het nu juist over. Door mijn ik-denken blokkeer ik mezelf op weg naar het Reine Land. Het is juist dat ik-egoïsme dat de weg naar de Verlichting verspert. Het bereiken van Shinjin wordt juist geblokkeerd door deze ik-illusie. Je kunt dan stellen dat het al dan niet begrijpen van de Leer op zichzelf wel wat bijkomstig is, vermits je vanuit je ik-denken alle openingen meteen weer afsluit.

De oplossing voor deze ik-problematiek is niet eenvoudig. Niemand heeft ooit beweerd dat het Boeddhisme gemakkelijk is, of dat het gemakkelijker zou worden wanneer je er gedurende langere tijd mee bezig bent.

Een oplossing wil ik hier dan ook niet voorstellen, maar ik ken wel een paar wegen die U op de goede weg kunnen zetten.

Een van deze wegen is een boekje van 48 bladzijden. Een zeer klein boekje, maar met een schat van informatie, een goede leidraad op weg naar het doorbreken van de kringloop van geboorte en dood. Het heet "*Anjin*". Ik wens U enkele citaten hieruit niet te weerhouden :

"JUST AS YOU ARE, REALLY, JUST AS YOU ARE!"

"THE WAY OUT OF SAMARA : NAMU AMIDA BUTSU!"

NAMU AMIDA BUTSU

VRAGEN STAAT VRIJ

Twee vragen van FOReL-studenten (Charleroi)

Voor de boeddhist is er geen God-Schepper van mens en wereld. Mag men daaruit besluiten dat het Boeddhisme kan vereenzelvigd worden met het wetenschappelijk denken van diegenen die, wat betreft het ontstaan van het leven, eerder aan de evolutie-theorie geloven, aan het toeval eerder dan aan de noodzaak ?

Op een zo complexe vraag kan enkel een even complex zij het ook onvolledig antwoord worden gegeven. De Leer van de Boeddha - in al zijn vele aspecten trouwens - vertoont inderdaad lijnen die blijkbaar gelijklopend zijn met wat men doorgaans het "wetenschappelijke denken" noemt.

En toch : bekijkt men de recente ontwikkelingen in b.v. de theoretische fysica of de polyvalente logica's, dan kan men zich terecht afvragen of het werkelijk gaat over het "wetenschappelijk denken" zoals dat in de 19de eeuw gehuldigd werd, of over "wetenschappelijke paradigma's" van vandaag (Schrödinger, Dirac, Hawking, Kaku...)?

Bovendien leert het Boeddhisme ons niets of zo goed als niets over de oorsprong van het leven als biologisch verschijnsel. Moet men écht tot in den treure blijven herhalen dat het gaat over de Vier Edele Waarheden van het Lijden, van de Oorsprong van het Lijden, van de Opheffing van het Lijden en van het (pragmatisch-methodologische) Pad dat voert naar de Opheffing van het Lijden ? En hiermee kan men al heel wat bestaansvormen in beslag nemen...

De evolutie-theorie, zowel naar Ch. Darwin en diens navolgers, als naar de moderne genetici, betreft een zeer materieel biologisch evenement, - geen spiritualiteit. Wel mag - ook in dit verband - onderlijnd worden dat die "evolutie" (die niet noodzakelijkerwijze optimistisch naar verbetering leidt) *karmisch*, d.i. vanuit verleden wilsdaden plus tegenwoordige keuze-beslissingen, getekend wordt, niet in een strikt-mechanistische, determinerende zin ('*fatum*', Grieks '*anagkê*' = noodzaak) van Sk. *hetu*, - maar als Sk. *pratyaya*, een voorwaarden/omstandigheden-vormende ingesteldheid, een conver-

gentie van bedoelingen en wilsbeslissingen. Het wit/zwart-ja/nee conflict *noodlot vs. vrije wil* zoals het Westen dat kent, bestaat immers niet in de boeddhistische denkwereld, die niet-exclusivistisch is.

Gezien het feit dat het Boeddhisme totaal a-dogmatisch is, bestaat er voor de aanhanger van deze wijsheid volgens diens eigen intuïtie de mogelijkheid een deïst, een pantheïst, een agnosticus of een atheïst te zijn? En zo men én boeddhist én deïst is, wat stelt het Godsbegrip dan voor, vermits er geen Scheppende God is?

Laten we eerst de term 'a-dogmatisch' bekijken. Weliswaar stelt het Boeddhisme uiteraard geen dogma's voorop, in de zin die de R.K.-kerk aan dit woord geeft, nl. als vastomlijnde onbespreekbare geloofsverplichting, maar toch zijn er criteria die uitmaken wat boeddhistisch en wat niet boeddhistisch is (b.v. de 'bestaanscriteria' *dukkha - anicca - anatta*).

Vanaf het moment dat een deïst of pantheïst of agnosticus of atheïst deze boeddhistische criteria tot de zijne gemaakt heeft (na, zoals de schrifturen het benadrukken, "gehoord en overwogen te hebben"), situeert hij zich in de boeddhistische stroming. In hoeverre hij dan zichzelf echter als 'boeddhist' beschouwt, - dat is zijn goede recht maar vooral zijn persoonlijke zaak.

Shitoku

JIKOJI-NIEUWS

Düsseldorf : EKO-Haus

Het is van 4 tot en met 8 augustus dit jaar dat alhier de 9de European Shin Conferenties zullen doorgaan, - weliswaar in een formule waarbij de evenementen *gestuurd* door de *International Association of Shin Buddhist Studies* (IASBS) en de *International Association of Buddhist Culture* (IABC) gecombineerd worden tot één agenda. Zoals sedert jaren gebruikelijk, zal Zenmon Kosho Ohtani, Patroon van de Europese Shin-Gemeenschappen, deze manifestatie bijwonen. Men verwacht gasten niet enkel uit verschillende Europese landen, maar ook uit Japan en de V.S., misschien ook uit Brazilië en Kenya.

Een voorlopig plan zou als volgt kunnen zijn : op 4 aug. de openingsceremonie, gevolgd door een life-concert van boeddhistische muziek, een diavoorstelling, Japanse dansen enz. Op 5, 6 en 7 aug. lezingen en discussies (er wordt trouwens gezocht naar een nieuwe, minder 'stijve' formule). Op 8 aug. gelegen-

heid tot *kikyo-shiki* ("ceremonie van bevestiging") waarbij nieuwe Honganji-leden worden opgenomen en een *homyo* (Dharma-naam) krijgen. Dan een gezamenlijke afscheidslunch.

Over de deelnemingskosten is nog geen beslissing gevallen. Vervelend is ook het probleem van de hotelreserveringen : Düsseldorf is een *Messe-Stadt* en nu reeds zijn heel wat hotels volgeboekt voor augustus. Ook hiervoor zal nog een sluitende oplossing moeten gevonden worden.

De complexe organisatie is verdeeld geworden tussen Rev.-Sonoda (EKO-Haus), Rév.J.Ducor (voor IASBS) en Shitoku (voor IABC en coördinatie).

De Simpele Weg

Bereidt momenteel het drukken en verspreiden van de *Fonds-catalogus 1996 voor*. Deze zal gratis worden toegezonden aan belangstellenden.

Volgens een recente studie, zou het DSW-fonds reeds 39 publicaties op z'n actief hebben; maar slechts 22 ervan komen nog in de nieuwe catalogus voor.

Voor 't eerst worden ook, naast de audio-cassettes, de

documentatieteksten verstrekt bij de Jikoji-lezingen aangeboden.

De grote nieuwigheid is wel Shitoku's langverwachte *Filosofie en Mystiek van de Jodo-Shinshu*, een 26 x 19 cm kanjer van 194 pagina's. Deze publicatie zal waarschijnlijk begin maart beschikbaar zijn en met aansluitende receptie voorgesteld worden.

Het spreekt vanzelf dat De Simpele Weg al aan nieuwe publicaties denkt, o.a. aan de *Introductie tot het Boeddhisme* van Daniëlle Girardin, aan *Mattosho* (de Brieven van Shinran) e.d.m. Blijf liefst op de hoogte!

Bezoeken

Buiten de lezingen die zowat in alle streken van Vlaanderen hebben plaatsgevonden, waren er weer heel wat bezoeken+lezingen in Jikoji zelf, van-en-voor scholen, cultuurverenigingen, 50+ers e.d.m. Ik dank hierbij beslist Katrien Haemers en Yuho [Bruno] Van Parijs voor hun hechte medewerking.

In augustus verwachten we een Japans gezelschap onder leiding van Rev.Shimada en later

op 't jaar misschien een groep Duitse Shin-jongeren.

Ook voor volgend seizoen begint onze planning deftig vol te lopen...

Hanamatsuri

Op 8 april is het weer de herdenking van Buddha Gautama's geboorte: traditioneel bloemenfeest, kinderfeest, één van de hoogdagen in Jikoji.

En even later, op 1 mei, Feest van de Arbeid, organiseert Yuho weer z'n 'Tempelschoonmaakdag'. Vrijwilligers gevraagd!

ROOSTER DER BIJEENKOMSTEN
Lente 1996

Vr 01.03 20 u. Cursus Boeddh. Literatuur
Di 05.03 19.30 Amida-kyo
Vr 08.03 20 u. Cursus Tannisho
Di 12.03 19.30 Sambutsuge
Vr 15.03 20 u. Cursus Boeddh. Literatuur
Di 19.03 19.30 Juseige
Vr 22.03 20 u. Cursus Tannisho
Zo 24.03 10.30 O-Higan¹ - Shoshinge
Di 26.03 19.30 Junirai
Vr 29.03 20 u. Cursus Boeddh. Literatuur

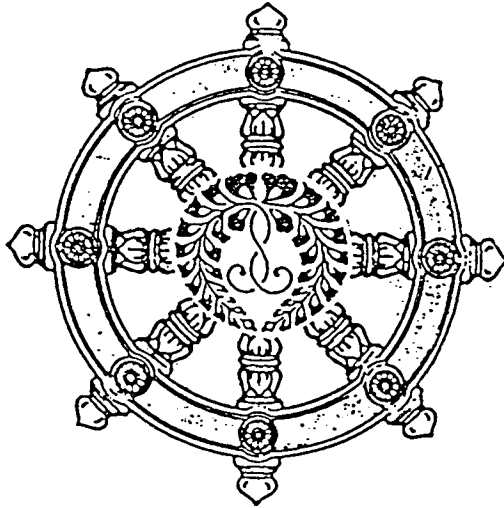
Di 02.04 19.30 Amida-kyo
Ma 08.04 10.30 Hanamatsur: ² - Shoshinge
Di 16.04 19.30 Sambutsu-ge
Vr 19.04 20 u. Cursus Boeddh. Literatuur
Di 23.04 19.30 Juseige
Di 30.04 19.30 Junirai

Wo 01.05 10.30 Tempelschoonmaak !
Zo 05.05 11.30 Tempeldag (06.5) - Shoshinge
Di 07.05 19.30 Amida-kyo
Di 14 05 19.30 Sambutsuge
Zo 19.05 11.30 Gotan-E³ - Shoshinge
Di 21.05 19.30 Juseige
Di 28.05 19.30 Junirai

Di 04.06 19.30 Amida-kyo
Di 11.06 19.30 Sambutsu-ge

---

¹ Lente-feest (21.03).
² "Bloemenfeest": gedachtenis van Buddha Gautama's geboorte. In Japan
tevens kinderfeest.
³ Gedachtenis van Shinrans geboorte (21.05).

J I K O J I

Tempel van het Licht van Mededogen

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME v.z.w.
Pretoriastraat 68
2600 Antwerpen-Berchem

Tel. (Sh.A.Peel)	03/218.73.63
Fax	03/281.63.33
Tel.(Y.Br.Van Parijs)	03/281.56.58

Verantwoordelijk uitgever : Sh.A.Peei, Leemputstr. 10, 2600 Antwerpen-Berchem

Overname toegelaten mits bronvermelding en bewijsexemplaar

Snelrukkerij Total Copy Service, Herentais